

Entrevista a BOZENA ZABOKLICKA i FRANCESC MIRAVITLLES,
guanyadors del X Premi de Traducció Àngel Crespo

“En un món sense traductors, la gent viuria completament aïllada”

Bożena Zaboklicka i Francesc Miravittles han passat tres anys de la seva vida traduint al castellà la recopilació de textos que l'escriptor polonès Witold Gombrowicz va publicar a la revista Kultura sota el format d'un diari personal. La seva feina es veu ara recompensada amb el X Premi de Traducció Àngel Crespo, que els reconeix el seu treball de qualitat a Diario (1953-1969), editat per Seix Barral. Junts, els dos autors porten més d'una dotzena d'obres traduïdes del polonès.

Com es van sentir en saber que havien guanyat aquest premi?

En primer lloc, ens va sorprendre molt, perquè sabíem que hi participaven traductors d'autors molt coneguts i pensàvem que un autor polonès passaria desapercebut, com ha passat en altres ocasions. La veritat és que ens hem sentit molt honorats, molt contents de veure que la traducció ha estat un èxit. Suposa, sobretot, una satisfacció personal.

Entre una quarantena d'obres que s'hi van presentar, què creuen que s'ha valorat de la seva traducció?

Suposo que una de les coses que s'ha premiat és la dificultat de traduir aquest text, que és un calaix de sastre, amb registres molt diferents, que inclou assaig filosòfic, ficció, jocs literaris, etc. Gombrowicz juga amb la llengua polonesa continuament i de vegades es converteix en intradüible a les llengües romàniques.

Podríem dir que aquí s'ajunta la dificultat de l'autor amb la de la pròpia llengua polonesa?

Sí, sí. El sistema de la llengua polonesa és molt diferent del sistema de les llengües castellana i catalana. És una llengua, a més, morfològicament molt elàstica, que et permet fer molts jocs lingüístics. A aquest fet se li ha de sumar que Gombrowicz

força aquestes possibilitats de la llengua polonesa expressament, perquè per a ell el llenguatge és una de les formes que fa artificial l'home, perquè és una creació social i serveix per socialitzar l'experiència personal. Ell considera que aquesta forma ens fa artificials i s'inventa un llenguatge artificial per donar a entendre aquesta idea al lector.

Què ens podrien explicar de *Diario (1953-1969)*?

És tracta d'una recopilació de les col·laboracions que Witold Gombrowicz feia a la revista *Kultura* per encàrrec d'un editor polonès exiliat a París. Aquest

“LA TRADUCCIÓ ÉS UNA
PROFESSIÓ MERAVELLOSA,
PERÒ MENYS PREADA”

editor li demana que escrigui el seu diari comentant la seva pròpia obra, però l'autor el va utilitzar també per mostrar una visió del món i de les seves pròpies experiències. No és un diari convencional, sinó una obra literària.

Una recopilació ara editada per Seix Barral en un llibre de prop de 900 pàgines. Una obra de pes, oi?

L'encàrrec ens el va fer fa divuit anys una altra edito-

rial, que l'havia de publicar en tres volums. En dos anys vam fer els dos primers volums i la feina va quedar aturada. Però no fa gaire Seix Barral decideix editar les obres complertes de Gombrowicz i recupera aquelles dues parts i ens encarrega la tercera que faltava, que la vam acabar en un any. Aquest diari ens ha costat tres anys intensos de la vida.

Aquest premi, però, demostra que formen un bon tàndem...

La veritat és que fem un treball molt minuciós en el qual és molt important que un dels dos tingui el polonès com a llengua materna per poder copsar tots els matisos de l'autor. Jo [Bozena] faig la primera versió i en Francesc es llegeix aquesta primera traducció i des-

prés seiem junts i revisem frase per frase. Nosaltres hem adoptat el mateix mètode que feia servir Gombrowicz quan traduïa les seves obres al castellà.

Això vol dir que les obres poloneses difícilment poden ser traduïdes per autors castellans o catalans?

Doncs, ara per ara, la majoria de traduccions poloneses al castellà o català estan fetes per polonesos. Però esperem que això canviï, perquè hi ha gent jove que estudia filologia eslava i que arriba a un nivell molt alt de la llengua. Així que, d'aquí poc, segur que surten traductors nous al país.

Com valoreu la professió de traductor en aquest país?

És una professió meravellosa, però menyspreada. Tot i que ha millorat la situació respecte anys enrera. A banda d'uns quants traductors de prestigi que s'hi poden guanyar la vida, qui no té nom està en una situació laboral molt precària i amb tarifes molt baixes. Però, és clar, la traducció literària ocupa un tant per cent molt petit respecte tota la traducció, i la majoria de traductors viuen de fer altres tipus de feina i no pas alta literatura.

Creuen que, a part de les baixes tarifes, el traductor està poc considerat?

Sí. Com a exemple està el fet que molt poques vegades les ressenyes dels diaris mencionen el nom del traductor d'una obra, i a les crítiques literàries no s'explica si la feina del traductor està bé o no. Al mateix temps, però, costa molt imaginar-se el món sense traductors, perquè la gent viuria completament aïllada.

Aquesta situació és la mateixa a la majoria de països?

Pel que sabem, hi ha molt pocs països, com Dinamarca i Holanda, on els traductors tenen un sou equivalent al que cobra un professor de secundària i l'editorial els paga durant els mesos que treballen en una obra. En el moment que l'editorial no pot assumir-ho, llavors el Ministeri de Cultura es fa càrrec de la diferència salarial.

Quina creuen que és la manera d'arreglar aquesta situació?

Això ha canviat moltíssim cap a bé, precisament gràcies a les associacions com l'ACEC, que ajuden a millorar la situació i a defensar els drets de tots els traductors del país. Ara bé, és molt difícil que puguem arribar al nivell de Dinamarca.